

העזרה מהסוגיא

כתובות סז. – עד:

פרשת כי תבא ה'תשפ"ב

דף סז

♦ **חיוב כסות** - האב צריך להלביש את בתו בבגדים בשווי של חמישים זוז, ובאופן שהאב סיכם עם החתן שלא ילביש את בתו, החתן צריך להלבישה לפני הנישואין בבגדים הראויים לה^א.

♦ **דיני צדקה:**

- עני שאינו בא ליטול צדקה - נותנים לו לשם הלוואה ולא תובעים את ההלוואה ממנו, אמנם נחלקו התנאים האם מקדימים להציע לו לקבל צדקה: לרבי מאיר לא מקדימים, ולחכמים מקדימים.
- עשיר קמצן - לת"ק נותנים לו מהצדקה ולאחר מותו חוזרים וגובים מנכסיו, ולרבי שמעון לא נותנים לו צדקה.

דף סח

♦ **דיני פרנסה:**

- הקדמה - אב שמת נותנים מנכסיו נדוניה לבתו, ולמרות שאינו מחויב בכך, מ"מ חכמים אמדו שכך דעתו. אבל באופן שהאב אמר במפורש שלא יתנו פרנסה לבתו, לא נותנים.
- שיעור פרנסה:
 - באופן שלא ידוע דעת האב - עישור נכסים^ב.
 - באופן שידוע דעת האב - לרבי יהודה הולכים אחר אומדנא, ובאופן שידועים שהאב קמצן או פזרן שמים לפי שיעור זה. לרבנן לא הולכים אחר אומדנא, משום שפעמים שהאדם היה קמצן ונהיה פזרן או להיפך, ולכן תמיד נותנים עישור נכסים^ג.

הערות

- א בדברי הגמ' מבואר שיתומה שנישאת מהצדקה יתנו לה כסות בחמישים זוז (מדינה), ובאופן שיש בקופה כסף נוסף יוסיפו ויתנו לה כסות יותר מסכום זה.
- ב בדברי הגמ' מבואר שבאופן שיש כמה בנות ונישאו זו אחר זו, הראשונה נוטלת עישור נכסים, והשניה נוטלת עישור מהנכסים שנשארו, וכן הלאה. ובאופן שנישאו בבת אחת, שמין עישור נכסים בשביל אחת, ועישור נכסים בשביל השניה, ואח"כ חוזרים וחולקים את כל העישורים בשווה.
- ג בדברי רש"י [ד"ה ינתן] מבואר שלפי רבי יהודה הולכים אחר אומדנא בין להוסיף ובין לפחות, אמנם תוס' [ג ב ד"ה ונאי] מביאים שדעת רבינו חננאל שהולכים אחר אומדנא לפחות מעישור נכסים ולא להוסיף על עישור נכסים.

לקבלת העלון במייל B0527147396@gmail.com

• האם פרנסה גובה ממטלטלים:

- באופן שלא ידוע דעת האב - לא גובה ממטלטלים.
- באופן שידוע דעת האב - לרבי יהודה גובה ממטלטלים, ולרבנן לא גובה ממטלטלים.
- מתי נאמר דין פרנסה:

- קטנה - נאמר דין פרנסה.
- נערה שתובעת את הנדוניה לפני הנישואין - נאמר דין פרנסה.
- נערה שתובעת את הנדוניה לאחר הנישואין:
- לרבי:

- באופן שאינה ניזונת מן האחים - הפסידה את הנדוניה כיון שמחלה.
- באופן שהיא ניזונת מן האחים - לא הפסידה, כיון ששתקה מחמת שניזונות מהם.
- לרבי שמעון בן אלעזר - לא נאמר דין פרנסה.
- בוגרת:
- באופן שתובעת את הנדוניה לפני הנישואין - לרבי נאמר דין פרנסה, לרבי שמעון בן אלעזר לא נאמר דין פרנסה.
- באופן שתובעת את הנדוניה לאחר הנישואין - הפסידה כיון שמחלה.

דף סט

◆ דיני פרנסה:

- האם פרנסה גובה ממשועבדים - לרבי גובה ממשועבדים.
- אב שמת והניח שתי בנות ובן וגבתה הראשונה פרנסה ואח"כ מת הבן ונפלה הירושה לפני שתי הבנות - לרבי חנינא הבת השנייה מקבלת פרנסה מהנכסים, ואח"כ חולקים את הנכסים בשווה. לרבי יוחנן הבת השנייה אינה מקבלת פרנסה מהנכסים, אלא חולקים את כל הנכסים בשווה.
- גדר הדין של פרנסה - כמו בעל חוב של האחים, ולכן האחים צריכים לשלם לה בינונית שלא בשבועה, ויכולים לפרוע לה בכסף.

✎ הערות

בדברי הגמ' מבואר שלמרות שהולכים אחר אומדנא בשיעור פרנסה, מ"מ לא הולכים אחר אומדנא בשיעור מזונות. ותוס' [ד"ה מאי פרנסה] מבאר שהטעם לכך הוא, שפרנסה האב אינו מחויב לתת לבתו אלא תלוי ברצונו, ולכן הולכים אחר אומדן דעתו בשיעור הפרנסה, אבל מזונות שהאב חייב לתת לבתו, לא הולכים אחר אומדן דעתו בשיעור המזונות.

ד כך מבואר בדברי התוס' [נא א ד"ה ממקדעי] שלפי רבי יהודה שהולכים אחר אומדנא, באופן שידוע דעת האב גובה ממטלטלים, ובאופן שלא ידוע דעת האב אלא גובים מחמת תקנת חכמים לא גובה ממטלטלים. אבל לפי רבנן שלא הולכים אחר אומדנא, ובכל אופן גובים מחמת תקנת חכמים, לא גובה ממטלטלים.

ה הטעם של רבי שמעון בן אלעזר שלא נאמר דין פרנסה באופן שתובעת את הנדוניה לאחר הנישואין, כיון שסובר שדין נדוניה נאמר רק באופן שתובעת את הנדוניה לפני שיצאה מרשות אביה, ולא באופן שתובעת את הנדוניה לאחר שנישאת ויצאה מרשות אביה.

ו הטעם של רבי שמעון בן אלעזר שלא נאמר דין פרנסה בבוגרת, כיון שסובר שדין נדוניה נאמר רק באופן שלא יצאה מרשות אביה, ולא בבוגרת שיצאה מרשות אביה.

ז בדברי הגמ' מבואר שבוגרת מוחלת על הנדוניה כיון שבוגרת אינה ניזונת מן האחים, שהרי החיוב מזונות של הבנות הוא עד בגרות.

ח הגמ' מביאה שרבי יוחנן אמר שפרנסה לא גובה ממשועבדים, והגמ' מסתפקת האם רבי יוחנן ידע את דברי רבי והתכוון לחלוק על דבריו, או דלמא רבי יוחנן לא ידע את דברי רבי ואם היה ידוע היה חוזר בו, והגמ' לא פושטת את הספק.

ט בדברי הגמ' מבואר שהטעם של רבי חנינא שהבת השנייה מקבלת פרנסה מהנכסים, משום שסובר שגובים פרנסה מנכסים ממשועבדים, וכ"ש שגובים פרנסה מהבת הראשונה. והגמ' מסתפקת בביאור טעמו של רבי יוחנן האם סובר שפרנסה אינה גובה ממשועבדים [ראה הערה קודמת], או דלמא סובר שפרנסה גובה ממשועבדים, ומ"מ סובר שבאופן זה הבת השנייה לא מקבלת פרנסה כיון שיש 'רווח ביתא', כלומר שרבנן לא תיקנו פרנסה באופן שהבת יורשת את הנכסים (תוס' מסתפקים האם דין זה נאמר רק באופן שהירושה גדולה משיעור הפרנסה כגון שיש שתי בנות, או דלמא דין זה נאמר אפילו באופן שהירושה קטנה משיעור הפרנסה כגון שיש עשר בנות).

י בדברי הגמ' מבואר שבאופן שמת אחד האחים הבת גובה את הפרנסה מבנו, ובאופן זה גובה מזיבורית בשבועה, כיון שאין נפרעים מנכסי יתומים אלא

◆ דיני המשליש מעות לבתו:

- הקדמה - האב הפקיד מעות ביד שלישי וציווה עליו לקנות שדה לבתו עבור הנדוניה שלה, והבת אומרת לשליש שלא יקנה שדה אלא יתן את הכסף לבעל, יש חילוק האם הבת גדולה או קטנה נשואה או ארוסה וכדלהלן.
- גדולה:
 - נשואה - השליש יתן את הכסף לבעל^א.
 - ארוסה - לרבי מאיר השליש יקנה שדה, לרבי יוסי השליש יתן את הכסף לבעל^ב.
- קטנה - השליש יקנה שדה^ג.

◆ דיני אב שציווה לתת לבניו מזונות בשקל בשבוע והתייקרו המזונות לסלע:

- באופן שלא מוכח שדעת האב שגם באופן שיתייקרו המזונות לא יוסיפו לבניו יותר משקל - נותנים סלע^ד.
 - באופן שמוכח שדעת האב שגם באופן שיתייקרו המזונות לא יוסיפו לבניו יותר משקל - לפי רבי מאיר שמצווה לקיים דברי המת שומעים לו ואין נותנים להם אלא שקל, ולפי רבי יוסי שסובר שאין מצווה לקיים דברי המת אין שומעים לו^ה.
- ◆ דיני מקח וממכר של פעוטות במטלטלים - באופן שאין אופטרופוס מקחן וממכרן מכר, ובאופן שיש אפטרופוס אין מקחן וממכרן מכר^ו.

פרק שביעי

דף ע - עא

◆ בעל שהדיר את אשתו מלהנות ממנו:

- באופן שהבעל משועבד לתת לאשתו מזונות - לא חל הנדר ומותרת להנות ממנו^ז.
- באופן שהבעל אינו משועבד לתת לאשתו מזונות - חל הנדר ואסורה להנות ממנו^ח. ויש אופנים שצריך לגרש וכדלהלן:

הערות

מזיבורית ואין נפרעים אלא בשבועה.

- יא רש"י מבאר שהסיבה שהשליש יתן את הכסף לבעל, כיון שהאב נתן את הכסף ביד שלישי עד שהבת תנשא, אבל לאחר שהבת תנשא הבת זכאית לעשות בו כרצונה.
- יב הגמ' מבארת שהטעם של רבי מאיר שהשליש צריך לקנות שדה הוא ש'מצווה לקיים דברי המת', ותוס' מבאר שהטעם של רבי יוסי שהשליש יתן את הכסף לבעל, משום שסובר שאין דין מצווה לקיים דברי המת.
- יג הטעם שבקטנה השליש צריך לקנות שדה הוא ש'אין מעשה קטנה כלום', ולכן הבת לא יכלה למכור את השדה ולהביא את הכסף לבעל.
- יד בדברי הברייטא מבואר שבאופן שהאב אמר לשון 'תנו שקל לבני בשבת', לא מוכח שדעת האב שגם באופן שיתייקרו המזונות לא יוסיפו לבניו יותר משקל, ולכן נותנים להם סלע. אבל באופן שהאב אמר לשון 'אל תתנו אלא שקל', מוכח שדעת האב שגם באופן שיתייקרו המזונות לא יוסיפו לבניו יותר משקל, ולכן נותנים להם שקל. אמנם רב חסדא חולק וסובר שגם באופן שהאב אמר 'אל תתנו אלא שקל', לא מוכח שדעת האב שגם באופן שיתייקרו המזונות לא יוסיפו לבניו יותר משקל אלא כוונת האב לזרז את בניו, ולכן יתנו להם סלע.
- טו בדברי הברייטא מבואר שבאופן שהאב אמר 'תנו שקל לבני בשבת' או שאמר 'אל תתנו אלא שקל' והוסיף ואמר 'אם הבנים ימותו ירשו אנשים אחרים את הכסף', מוכח שדעת האב שגם באופן שיתייקרו המזונות לא יוסיפו לבניו יותר משקל, ולכן נותנים להם שקל. והגמ' מבארת שדברי הברייטא נאמרו לפי רבי מאיר שסובר ש'מצווה לקיים דברי המת', אבל לפי רבי יוסי שאין מצווה לקיים דברי המת נותנים להם סלע.
- טז הגמ' בגיטין [נט א] מבארת שרבנן תיקנו שפעוטות מקחן וממכרן מכר במטלטלים משום 'כדי חייו', אבל בקרקעות לא תיקנו. והגמ' בסוגיא מבארת שבאופן שיש אפטרופוס אין מקחן וממכרן מכר, משום שהאפטרופוס דואג לצרכיהם.
- יז בדברי רש"י משמע שדין זה נאמר רק למ"ד שהבעל חייב במזונות אשתו מדאורייתא, אמנם בדברי התוס' מבואר שדין זה נאמר גם למ"ד שהבעל חייב במזונות אשתו מדרבנן, והנדר לא יכול לחול כיון שהבעל משועבד לאשתו, ולמרות שהנדר צריך להפקיע את השיעבוד, מ"מ אלמוה רבנן לשיעבוד האשה שהנדר לא יפקיע את השיעבוד.
- יח רש"י מוסיף שבאופן שהדיר את אשתו מלהנות, לשון הנדר משמע שאוסר לא רק את המזונות אלא גם את התשמיש, אלא שאין הנדר חל על התשמיש כיון שמשועבד לה, אמנם תוס' סוברים שהלשון 'להנות' משמע רק מזונות ולא תשמיש.
- יח בדברי הגמ' מבואר שבדרך כלל באופן שהבעל אינו משועבד לתת לאשתו מזונות וחל הנדר לא צריך להעמיד פרנס, אמנם יש שני אופנים שבהם חל הנדר והבעל צריך להעמיד פרנס וכדלהלן:

○ באופן שנדר לזמן מסוים ('מפרש'):

- לת"ק - באופן שנדר ליותר משלשים יום יגרש'.
 - לרבי יהודה - בבעל ישראל באופן שנדר ליותר משלשים יום יגרש, ובבעל כהן באופן שנדר ליותר מחודשיים יגרש'.
- באופן שנדר לעולם ('בסתם'):
- לרב - יגרש מיד.

▪ לשמואל - ימתין עד שלשים יום או עד חודשיים (כדלעיל) שמא ימצא פתח לנדרו'.

◆ בעל שהדיר את אשתו ש'לא תטעום אחד מכל הפירות'י:

- לת"ק - יגרש לאלתר.
- לרבי יהודה - באופן שהבעל ישראל 'יום אחד יקיים ושני ימים יגרש', ובאופן שהבעל כהן 'שני ימים יקיים ושלוש ימים יגרש'.

◆ בעל שהדיר את אשתו ש'לא תתקשט באחד מכל המיני'י:

✽ הערות ✽

א. באופן שהבעל אמר לאשה 'צאי מעשה ידיך במזונותיך' ומעשה ידיה מספיקים ל'דברים גדולים' (עיקר המזונות) ולא ל'דברים קטנים', ומדובר באופן שהבעל חייב לתת לאשתו מזונות 'דברים קטנים' מחמת שכר מנהג בנות משפחתה, והאשה מחלה לבעל על ה'דברים הקטנים' בזמן שהוא נמצא יחד איתה, ולכן הנדר של הבעל חל על הדברים הקטנים, ולאחר שהנדר חל האשה אומרת שלא מוחלת על ה'דברים הקטנים', והבעל צריך להעמיד פרנס בשביל לתת לאשה את ה'דברים הקטנים'.

ב. ארוסה שהבעל חייב במזונותיה ('הגעת זמן'), ונחלקו רש"י ותוס' בכך: לרש"י הבעל נדר לאחר 'הגעת זמן', ולמרות שהבעל חייב במזונות מ"מ הנדר חל כיון שחייב מזונות לאחר 'הגעת זמן' הוא דרבנן (ורש"י לשיטתו ראה לעיל הערה קודמת). לתוס' בפירוש הראשון הבעל נדר לפני 'הגעת זמן' ואח"כ הגיע הזמן, והסיבה שהנדר חל כיון שהבעל נדר בזמן שאינו חייב במזונות. לתוס' בפירוש השני הבעל נדר לאחר 'הגעת זמן', ולמרות שהבעל חייב במזונות הנדר חל כיון שהנדר מפיקע את השיעבוד, ולמרות שלאחר הנישואין הנדר לא חל כיון שרובן אלמוה לשיעבוד האשה, לאחר הגעת הזמן רבנן לא אלמוה לשיעבוד האשה.

ט ראה לעיל [הערה קודמת] שיש שני אופנים שבהם חל הנדר והבעל צריך להעמיד פרנס: א. באופן שמעשה ידיה מספיקים ל'דברים גדולים' ולא ל'דברים קטנים'. ב. בהגעת זמן. ובדברי הגמ' מבואר שבאופן הראשון הסיבה שלאחר שלשים יום צריך לגרש, משום שלאחר שלשים יום אנשים שומעים מכך והאשה מתביישת. ובאופן השני הסיבה שלאחר שלשים יום צריך לגרש, משום שהפרנס יזון את האשה עד שלשים יום ולא יותר מכך.

נחלקו תירוצי התוס' האם כופין את הבעל להוציא: לפי התירוצ' הראשון כופין את הבעל להוציא, ולפי התירוצ' השני אין כופין ורק מותר לקרוא לו 'עבריינא'. ובדברי התוס' מבואר שלכו"ע 'האומר איני זן ואיני מפרנס' לפי רב ש'וציא ויתן כתובה', הכוונה שכופין להוציא, וכן 'יבמה שהאחים לא רוצים ליבמה, כופין את הגדול ליבם.

כ רש"י [ע א] מבאר שהטעם של רבי יהודה שבאופן שהבעל כהן נדר לשלשים יום לא צריך לגרש, שרבנן חששו שיחזור בו וכהן אסור בגרושה.

כא הגמ' מביאה שרב ושמואל נחלקו גם באופן שבעל הדיר את אשתו מתשמיש המטה, שבאופן שנדר לזמן מסוים: לבית שמאי באופן שנדר לשתי שבתות 'וציא ויתן כתובה, ולבית הלל באופן שנדר לשבת אחת 'וציא ויתן כתובה. ובאופן שנדר לעולם: לרב יגרש מיד, ולשמואל ימתין שבת אחת או שתי שבתות שמא ימצא פתח לנדרו. והגמ' מבארת מדוע נצרכו רב ושמואל לחלוק בשני אופנים אלו, ולא לומדים אחד מהשני.

כב נחלקו האמוראים בביאור האופן שהבעל הדיר את אשתו שלא תטעם אחד מכל הפירות: לרב מדובר באופן שהבעל הדיר את אשתו מתשמיש ('יאסר הנאת תשמישך עלי'), ותלה את הנדר בפירות ('אם תטעמי מפרי זה'), וכיון שהדיר את אשתו מתשמיש לעולם, צריך לגרש לאלתר ולא מחכים שבוע אחד או שבועיים (כפי שהובא בהערה קודמת). אמנם לפי שמואל א"א לפרש כך, כיון שלפי שמואל גם באופן שהדיר לעולם צריך לחכות שבוע או שבועיים, ולכן שמואל מבאר שמדובר באופן שהאשה נדרה הנאה מפרי זה והבעל קיים את הנדר, והמשנה לא סוברת 'היא נתנה אצבע בין שיניה' כלומר שהאשה אשמה, אלא המשנה סוברת 'הוא נתן אצבע בין שיניה', כלומר שהבעל אשם שקיים את הנדר וצריך לגרש.

בדברי התוס' [ד"ה שנדרה] משמע שביארו בדעת רש"י שלפי שמואל מדובר באופן שהאשה תלתה את הנדר של הפירות בתשמיש ('יאסר הנאת תשמישך עלי' אם אטעם מפרי זה') ולכן הבעל צריך לגרש, אבל באופן שהאשה נדרה מפירות בסתמא הבעל לא צריך לגרש, משום שהאשה לא תרויח בגירושין ותשאר אסורה בפירות לאחר הגירושין. אמנם תוס' עצמם מבארים שהאשה נדרה מפירות כל זמן שהיא נשואה לבעל זה, ולכן הבעל צריך לגרש ואחר הגירושין הנדר יתבטל.

כג נחלקו התנאים האם הנדר של 'קישוט' (כגון קישוט הפנים ב'כחל ושרק' או מיני בשמים) נחשב לעינוי נפש: לרבנן נחשב לעינוי נפש, ולרבי יוסי לא נחשב לעינוי נפש. ונחלקו האמוראים בדעת רבי יוסי באופן שהאשה נדרה בקישוט של 'סם המשיר את השער': לרב הונא נחשב דברים שבינו לבניה, ולרב אדא בר אבהה לא נחשב דברים שבינו לבניה.

נחלקו האמוראים בביאור האופן שהבעל הדיר את אשתו שלא תתקשט באחד מכל המינים: לרב מדובר באופן שהבעל הדיר את אשתו מתשמיש ('יאסר הנאת תשמישך עלי') ותלה את הנדר בקישוט ('אם תתקשטי'), וכיון שהדיר את אשתו מתשמיש לעולם צריך לגרש לאלתר ולא מחכים שבוע אחד או שבועיים. אמנם לפי שמואל א"א לפרש כך, כיון שלפי שמואל גם באופן שהדיר לעולם צריך לחכות שבוע או שבועיים, ובדברי הגמ' מבואר שתי אפשרויות בביאור דעת שמואל: א. לדעת רב הונא שהאשה נדרה הנאה מקישוט של 'סם המשיר את השער' והבעל קיים את הנדר, והמשנה סוברת 'הוא נתן אצבע בין שיניה' כלומר שהבעל אשם שקיים את הנדר וצריך לגרש, אמנם לפי רב אדא בר אבהה א"א לפרש כך כיון שסובר שלא נחשב דברים שבינו לבניה ואין הבעל יכול להפר. ב. האשה נדרה הנאה מתשמיש ('יאסר הנאת תשמישך עלי') ותלתה את הנדר בקישוט ('אם אתקשטי').

• לת"ק - יוציא ויתן כתובה.

• לרבי יוסי - באשה עניה באופן שלא נתן קצבה יגרש, ובאשה עשירה באופן שנדר ליותר משלשים יום יגרש^{יד}.

◆ המודר הנאה מחברו האם יכול למנות שליח שיזון את חברו:

• באופן שאמר לשון ציווי (כגון 'כל השומע קולי יזון') - אסור משום שנחשב כשליחות.

• באופן שלא אמר לשון ציווי:

○ באופן שאמר לאדם אחד 'אם תזון לא תפסיד' - אסור משום שנחשב כשליחות.

○ באופן שאמר להרבה אנשים 'כל הזן אינו מפסיד' - מותר משום שלא נחשב כשליחות.

○ באופן שאמר לאדם אחד (כגון 'חנוני הרגיל אצלו') או להרבה אנשים 'איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה לו' - מותר משום שלא נחשב כשליחות.

◆ בעל שהדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה:

• באופן שהיא ואביה בעיר אחת - באופן שנדר ליותר מחודש יגרש.

• באופן שהיא בעיר אחת ואביה בעיר אחרת - יש אופנים שכאשר נדר ליותר משני רגלים יגרש, ויש אופנים שכאשר נדר ליותר משלשה רגלים יגרש, ראה הערה^{יז}.

דף עב

◆ אופנים שבעל שמדיר את אשתו צריך לגרש: א. 'שלא תלך לבית האבל ובית המשתה' (אמנם באופן שיש שם אנשים פרוצים לא יגרש). ב. שתאמר 'דברים של קלון'. ג. 'ממלאה ומערה לאשפה' (לשמואל לאחר תשישי תוציא את הזרע, ולפי הברייתא שתמלא עשרה כדי מים ותערה לאשפה וכך נראית שוטה). ד. שלא תשאל ולא תשאל נפה וכברה ריחים ותנור.

◆ אופנים שאשה יוצאת בלי כתובה:

• אשה שעוברת על דת משה - א. אשה שמכשילה את הבעל באיסור טבל. ב. אשה שמכשילה את הבעל באיסור נדה ג. לפי רבנן אשה שנודרת ולא מקיימת^{יח}.

• אשה שעוברת על דת יהודית - א. אשה שיוצאה לשוק עם 'קלתה' ולא עם כיסוי ראש גמור. ב. טווה בשוק בחוסר צניעות. ג. מדברת עם בחורים^{יט}.

• אופנים נוספים - א. אשה שמקללת את אביו של הבעל בפני בני הבעל. ב. אשה שמדברת בקול רם בעניני תשישי והשכנים שומעים.

✽ הערות ✽

הגמ' מבארת שלפי דעת שמואל לפי הצד השני שהאשה נדרה מתשישי ותלתה את הנדר בקישוט, לא צריך לחכות שבוע או שבועים מחמת התשישי, כיון שהדין שצריך לחכות שבוע או שבועים נאמר רק באופן שהאשה נדרה, אבל באופן שהאשה נדרה והבעל קיים לא צריך לחכות כיון שהאשה חושבת שהבעל שונא אותה.

כד נחלקו האמוראים בביאור הכוונה 'שלא נתן קיצבה': לרב חסדא רגל, לשמואל שנים עשר חודשים, לרבי יוחנן עשר שנים.

כה לפי אבין נידון זה תלוי במחלוקת של ת"ק ורבי יהודה בבעל שהדיר את אשתו ש'לא תטעום אחד מכל הפירות': שלת"ק כאשר נדר יותר משני רגלים יגרש, ולרבי יהודה כאשר הבעל כהן ונדר יותר משלשה רגלים יגרש. ולפי רבה בר עולא באופן שהאשה 'רדופה' יותר משני רגלים יגרש, ובאופן שהאשה אינה 'רדופה' יותר משלשה רגלים יגרש (נחלקו רש"י ותוס' מה הכוונה רדופה: לרש"י אשה שרגילה ללכת לבית אביה, לתוס' ברגל הראשון לאחר הנישואין).

כו הגמ' מבארת שהאופן שבו האשה הכשילה את הבעל באיסור טבל ולאחר מכן הבעל ידע מכך הוא, שהאשה אמרה שאדם אחר הפריש (תרומות ומעשרות או חלה), ולאחר מכן הבעל שאל אותו ואמר שלא הפריש. הגמ' מבארת שהאופן שבו האשה הכשילה את הבעל באיסור נדה ולאחר מכן הבעל ידע מכך הוא, שהאשה אמרה ששאלה את החכם וטיהר את הדם, ולאחר מכן הבעל שאל את החכם ואמר שלא טיהר, או שהאשה הוחזקה נדה בשכינותיה. הגמ' מבארת שאשה שנודרת ואינה מקיימת לפי רבנן צריך לגרש, ולמרות שאינה מכשילה את הבעל, מ"מ בעון נדרים בנינים קטנים מתים, ולפי רבי מאיר לא צריך לגרש אלא הבעל יקניט את האשה והאשה תחזור ותדור את הנדרים בפניו והבעל יפר לה. ולפי רבנן א"א לסמוך על תקנה זו, כיון ש'אין אדם דר עם נחש בכפיפה'.

כז בדברי הגמ' מבואר שמדאורייתא אסור לאשה לילך בשוק ללא כיסוי ראש, ומדת יהודית אסור ללכת עם קלתה אלא צריך כיסוי ראש גמור, אמנם 'מחצר לחצר ודרך מבוי' אסור ללכת ללא כיסוי ראש, ומותר ללכת עם קלתה, ובחצר מותר ללכת ללא כיסוי ראש. נחלקו האמוראים מהו האופן שהאשה טווה בשוק בחוסר צניעות: לשמואל האשה מראה את זרועותיה לבני אדם, ולרב חסדא טווה ורד כנגד פניה (לרש"י החוט מתרדד כנגד 'פניה של מטה', ולתוס' טווה ורד אדום ופניה מאדימות ויש בכך פריצות).

דף עג - עד

◆ **קטנה שנשואה מדרבנן והגדילה ובא עליה** - לרב מתכוון לקדש בביאה ונעשית נשואה מדאורייתא, לשמואל לא מתכוון לקדש בביאה ונשארת נשואה מדרבנן^כ.

◆ **המקדש את האשה ונמצאו בה מומין או נדרים:**

- באופן שקידש על תנאי שאין בה מומין או נדרים - אינה צריכה גט^{כז}.
- באופן שקידש על תנאי שאין בה מומין או נדרים ואח"כ הכניסה לחופה ובא עליה:
 - **האם צריכה גט:**
 - לרבה - אינה צריכה גט^ל.
 - לאביי:
 - באופן שהכניסה לחופה ולא בא עליה - אינה צריכה גט.
 - באופן שהכניסה לחופה ובא עליה - לרב צריכה גט, משום שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולכן מתכוון לקדש בביאה. ולשמואל אינה צריכה גט, משום שאדם עושה בעילתו בעילת זנות ולכן לא מתכוון לקדש בביאה^{לא}.
 - **לרבי אלעזר:**
 - באופן שהכניסה לחופה ולא בא עליה - לרב צריכה גט, ולשמואל אינה צריכה גט^{לב}.
 - באופן שהכניסה לחופה ובא עליה - צריכה גט^{לג}.
 - **באופן שלא צריכה גט האם צריכה מיאון:**
 - באופן שלא בא עליה - אינה צריכה מיאון.
 - באופן שבא עליה - לפי התירוף הראשון בתוס' צריכה למאן ובאופן שלא מיאנה מחלה על התנאי, ולפי התירוף השני לא צריכה למאן.

» הערות «

כח בדברי הגמ' מבואר שלפי רב באופן שנשאת לאחר לא צריכה גט מהשני, ומבואר שנחשבת נשואה לראשון מדאורייתא. ולפי שמואל צריכה גט מהראשון משום שמקודשת לו מדרבנן, וצריכה גט מהשני משום שמקודשת לו מדאורייתא.

כט נחלקו האמוראים בביאור כוונת התנאי שאין עליה נדרים: לרב פפא הכוונה כל נדרים, ולרב אשי הכוונה דווקא לנדרים שיש בהם עינוי נפש ולא בשאר הנדרים, משום שהבעל אינו מקפיד על נדר שאין בו עינוי נפש. אמנם לכו"ע באופן שקידש בסתמא ונמצאו עליה נדרים, באופן שנמצאו עליה נדרים שיש בהם עינוי נפש אין לה כתובה, ובאופן שנמצאו עליה נדרים שאין בהם עינוי נפש יש לה כתובה, משום שבאופן שהבעל לא פירש אינו מקפיד על נדר שאין בו עינוי נפש.

ל רבה סובר שבאופן שקידש על תנאי והכניסה לחופה ובא עליה ('טעות אשה אחת') לכו"ע אינה צריכה גט, ורש"י ('ד"ה לא טעות') מבאר שהטעם של רבה הוא שהבעל סומך על האשה שאם לא התקיים התנאי לא הייתה נשאת לו, ולכן לא מתכוון לקדש בביאה.

רבה מבאר שנחלקו רב ושמואל באופן שקידש על תנאי וגירש וחזר וקידש ('טעות אשה אחת כעין שתי נשים'): לפי רב צריכה גט כון שבקידושין השני לא פירש שכוונתו לקדש על תנאי, ולפי שמואל לא צריכה גט כיון שאומרים שכמו שבקידושין הראשונים קידש על תנאי, כך בקידושין השניים קידש על תנאי.

לא בדברי הגמ' מבואר שלפני רב צריכה גט מ"מ אין לה כתובה, ורש"י ('עז א ד"ה מאי לאו') מבאר שלמרות שהאדם התכוון לקדש בביאה כדי שלא תהיה ביאתו ביאת זנות, מ"מ לענין הכתובה לא התכוון למחול על התנאי, ולכן באופן שלא התקיים התנאי אין לה כתובה.

בדברי הגמ' מבואר שלפי רב מקודשת לראשון מדאורייתא, ולכן באופן שהתקדשה לאחר אינה צריכה גט מהשני. ולפי שמואל אינה מקודשת לראשון כלל, ולכן באופן שהתקדשה לאחר צריכה גט מהשני ולא צריכה גט מהראשון.

לב בפשטות אפשר לומר שלפי רבי אלעזר נחלקו רב ושמואל האם כוונת האדם למחול על התנאי או שאין כוונת האדם למחול על התנאי (ותוס' [עג א ד"ה לא] מוסיפים שלפי צד זה צריך לומר שחופה קונה, או שצריך לומר שמראש בשעת הקידושין התכוון לעשות את התנאי רק באופן שלא תכנס לחופה אבל באופן שתכנס לחופה לא התכוון לעשות תנאי), אמנם בדברי התוס' [שם] מבואר שרב יהודה בשם רב סובר כדברי רבי אלעזר, ולפי דבריו ביאור המחלוקת של רב ושמואל היא האם יש תנאי בחופה: לפי רב אין תנאי בחופה, ולפי שמואל יש תנאי בחופה.

לג רש"י מבאר שהטעם שצריכה גט משום שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ולכן כוונתו לקדש בביאה, ותוס' מוסיף שלמרות ששמואל סובר שקטנה שנשואה מדרבנן והגדילה ובא עליה לא מתכוון לקדש בביאה ונשארת נשואה מדרבנן, היינו משום שהיא נשואה מדרבנן ואין בעילת זנות, אבל באופן שקידש על תנאי ובא עליה שאם לא התקיים יש בעילת זנות, מתכוון לקדש בביאה. אמנם בדברי התוס' מבואר שלפי רב יהודה אמר רב שסובר כדברי רבי אלעזר הטעם שצריכה גט משום שאין תנאי בביאה.

• באופן שקידש בסתמא:

- לפי התירוצ' הראשון בתוס' - אינה צריכה גט ואין לה כתובה.
- לפי התירוצ' השני בתוס' - צריכה גט ואין לה כתובה^ל.
- באופן שקידש בסתם ואח"כ כנס - צריכה גט ואין לה כתובה^ל.
- באופן שקידש על תנאי שאין בה נדרים ואח"כ הלכה לחכם והתיר את הנדר:
 - לרבי אלעזר - אינה מקודשת, משום שרבי אלעזר סובר 'אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין'^ל.
 - לרבי מאיר:

- לרבה - מקודשת, משום שרבי מאיר סובר 'אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין'.
- לרבה - באשה חשובה אינה מקודשת, משום שהבעל חושש שתחזור ותדור ויצטרך לגרשה ויאסר בקרובותיה. ובאשה שאינה חשובה מקודשת, משום שרבי מאיר סובר 'אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין'.

- באופן שקידש על תנאי שאין בה מומין ואח"כ הלכה לרופא וריפא אותה - אינה מקודשת^ל.
- באופן שקידש על תנאי שאין בו נדרים ואח"כ הלך לחכם והתיר את הנדר - מקודשת^ל.
- באופן שקידש על תנאי שאין בו מומין ואח"כ הלך לרופא וריפא אותו - מקודשת^ל.

◆ **האם יש תנאי בחופה ובנישואין** - לפי התירוצ' הראשון בתוס' נחלקו בכך האמוראים, ולפי התירוצ' השני לכו"ע יש תנאי בנישואין ויש תנאי בחופה^מ.

◆ **דין תנאי** - פרשת תנאים נאמרה בדברים שיש בהם שליחות (כגון קנינים), אבל בדברים שאין בהם שליחות (כגון חליצה) לא נאמרה פרשת תנאים^{מא}.

◆ **קטנה שהתקדשה ולאחר מכן גדלה ונבעלה האם יכולה למאן** - לרבנן לא יכולה למאן, ולרבי ישמעאל יכולה למאן^{מב}.

» הערות »

לד בדברי התוס' מבואר שכמו שנחלקו תירוצי הגמ' בדין קידש בסתם ואח"כ כנס [ראה הערה הבאה], כך נחלקו תירוצי הגמ' באופן שקידש בסתם ולא כנס, שלפי תירוצ' הראשון צריכה גט מדרבנן כדי שלא יאמרו שאשת איש יוצאה בלא גט, ולפי התירוצ' השני צריכה גט מדאורייתא משום שיש ספק האם הבעל מקפיד. תוס' מבאר שלמרות שבכל המומין צריכה גט מ"מ באופן שנמצאה אילונית לא צריכה גט, משום שבמום זה הבעל ודאי מקפיד.

לה נחלקו תירוצי הגמ' מדוע צריכה גט: לפי תירוצ' הראשון צריכה גט מדרבנן, כדי שלא יאמרו שאשת איש יוצאה בלא גט. ולפי התירוצ' השני צריכה גט מדאורייתא, משום שיש ספק האם הבעל מקפיד או שאין הבעל מקפיד.

לו תוס' מבאר שמדובר באופן שהלכה לחכם לפני שהבעל ידע מהנדר, אבל באופן שהבעל ידע מהנדר מתבטלים הקידושין ולא יועיל שתלך לחכם לאחר מכן. משום שהתנאי שלא יהיה בה נדרים תלוי בקפיידא של הבעל, ובאופן שהתירה את הנדר לפני שהבעל ידע, הבעל אינו מקפיד ולכן לא מתבטלים הקידושין. אבל באופן שהבעל ידע והקפיד התבטלו הקידושין, ולא יועיל שתתיר את הנדר לאחר מכן.

לז תוס' מבאר שלמרות שעכשיו אין בה מומין, מ"מ האשה נמאסת בעיני הבעל מחמת שהיה בה מומין ולכן הקידושין מתבטלים.

לח תוס' מבאר שבאופן זה לא נחלקו רבי מאיר ורבי אלעזר, משום שלאיש אין בזיון ללכת לבית דין.

לט תוס' מבאר שלאחר שהמומין התרפאו האשה אינה מקפידה שהיה בו מומין, ולכן הקידושין לא מתבטלים.

מ תוס' מקשה שבדברי הסוגיא מבואר שיש תנאי בחופה ובנישואין, ומחלוקת האמוראים היא האם כוונת בחופה למחול על התנאי או לקדש בביאה, אבל אם נימא שלא התכוון למחול על התנאי ולקדש בביאה הקידושין והנישואין מתבטלים. ומאידך בדברי הגמ' ביבמות [קז א] מבואר ש'אין תנאי בנישואין' וכן 'אין תנאי בחופה'. ותוס' בתירוצ' הראשון מתרצים שנחלקו בכך האמוראים: לפי דעת אביי ורבה יש תנאי בנישואין ויש תנאי בחופה, ולפי דעת רבי אלעזר לפי רב אין תנאי בנישואין ואין תנאי בחופה, ולפי שמואל יש תנאי בחופה. אמנם תוס' בתירוצ' השני מתרצים שלכו"ע יש תנאי בנישואין ויש תנאי בחופה, וכוונת הגמ' ביבמות [שם] היא שאין רגילות שיתבטלו הנישואין מחמת תנאי, ולכן יחשבו האנשים שאשת איש יצאה בלא גט.

מא הגמ' מבארת שיש תנאי בקידושין בכסף בשטר ובביאה, ולמרות שלא שייך שליחות בביאה, מ"מ הוקשו קניני אשה זה לזה, שכמו שמועיל תנאי בכסף ובשטר שיש בהם שליחות כך מועיל תנאי בביאה.

מב בדברי רבנן מבואר שקטנה שהתקדשה ולאחר מכן גדלה ונבעלה אינה יכולה למאן, שהרי רבנן אומרים [יבמות ב ב] שחמותו לא יכולה למאן משום שמיאון נאמר בקטנות וקטנה לא יכולה ללדת, ומוכח בדברי המשנה שקטנה שהתקדשה ולאחר מכן גדלה ונבעלה אינה יכולה למאן, שהרי אם יכולה למאן יש אפשרות שחמותו תמאן, באופן שהתקדשה בקטנות וגדלה ונבעלה וילדה.

רבי ישמעאל אומר 'והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאף על פי שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושה קידושי טעות שאפילו בנה מורכב על כתיפה ממאנת והולכת לה', ודעת הריב"ן שדבריו נאמרו רק על קידושי טעות ולא בקידושי קטנות, אמנם תוס' סוברים שדבריו נאמרו גם בקידושי קטנות.

רש"י [עג א ד"ה צריכה] מבאר ששמואל פוסק כדברי רבנן שקטנה שהתקדשה ולאחר מכן גדלה ונבעלה אינה יכולה למאן, וכן כתבו התוס' [עד ב].